

משבצות זהב

פרשת: בשלח שבת שירה

גיליון : 41

יג' שבט, תשפ"ג

שיחת נשים / פרשת בשלח, שבת שירה

פינת חינוך הילדים

למשוך את רצון הילד

על ידי הרגל נכון, אפשר למשוך ולנתב את רצון הילד לטוב בלבד ולזה ייקרא חינוך. משום שאם מטרתי היא להנך את הילד שימשיך להחזיק במעשה הטוב, או שישנה את מעשיו לטוב, עלי לגרום לו שירצה בכך!

משיכת הרצון נעשית בעיקר ע"י עידוד! לדוגמא, אם הנך רוצה להנכו לזותרנות, ו"תפסת" אותו ב"ה בשעת ויתור, תעודדי אותו ותחמיאי לו על כך, "וואו, כמה שאתה ותרן". התוצאה מהעידודים, הוא יבין שאמא שמחה שהוא מוותר, אמא מרובה - ויתור הוא דבר טוב. כך, בפעם הבאה הוא יחזור שוב על המעשה בשביל אמא.

בשבת הזו יש עניין לקרוא את שירת הים (ומעלה יתרה לקוראה לאחר חצות לילה דייקא).

השבוע יחול יום ט"ו בשבט הלא הוא מעין חג - ראש השנה לאילנות. בתאריך ט"ו בשבט, ירח מלא, מתחיל תהליך רוחני שבא לידי ביטוי גם כאן בעולם המעשה. השורשים של עולם הצומח מתחילים לעשות הכנות ראשונות להדיפת החורף הקר ולהכשרת הקרקע לקראת הקיץ החם.

ט"ו בשבט הוא למעשה הזרע והשורש הראשוני של תחילת האביב, ביום זה מתעורר הטבע משנת החורף ושורשי עולם הצומח מתעוררים לתחיה. אמרו חז"ל כי כל הנטיעות שניטעות ביום זה הם בחזקת שיצליחו ויוציאו פירות, יום זה קדוש מאוד ומומלץ גם לנו להתחיל לנטוע זרעים חדשים, מומלץ להתחיל דברים חדשים ומשמעותיים יותר עבורנו.

המנהג ברוב תפוצות ישראל בליל ט"ו בשבט לעטר את השולחן בכל פירות האילן ובמיוחד מפירות שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, כל איש כאשר תשיג ידו, ולברך על הפירות.

ט"ו בשבט הוא יום מסוגל מאוד להתפלל על הזיווג ועל הילדים שילכו בדרך התורה והמצוות, שיהיו כזרעים נטועים בצומחים ומתעלים בלימוד התורה, יראת שמיים ומצוות. שנזכה לכל זה אמן כן יהי רצון!

הפסקה ברצף הניסים... קודם בקיעת הים, שוב נקלעו ישראל למצב מביך ביותר, והוא "והנה מצרים נוסע אחריהם" והים לפניהם, ויצעקו בני ישראל אל השם.

והשאלה, מדוע היה נצרך קרע כזה בין רצף הניסים? הלא בשביל להטביע את מצרים בים, יכול הקב"ה לעשות באופן שלא ידעו מזה ישראל רק לבסוף, מבלי לראותם רודפים אחריהם והיה נחסך מהם הבהלה, וכן היה נחסך מהם הניסיון הקשה שבו נכשלו ואמרו "נתנה ראש ונשובה מצרימה".

והתשובה היא - עם ישראל מתחילה כשהיו בצרת השעבוד זעקו להשם והיה שומע קולם, וערב לו, עכשיו כשהוציאם ברכוש גדול הפסיקו להשמיעו את קולם... אמר להם הקב"ה: כלום לא פדיתיכם, אלא על מנת שתשמיעו לי את קולכם, עכשיו שאינכם משמיעים - חוזר אני ומוסר אתכם בידי משעבדיכם.

וכמובן השאלה בעינה, וכי איזה נחת יש לו להקב"ה לשמוע את קולנו וזעקתנו? וכי הוא שמח הוא לראות במצוקתנו חלילה? והלא נאמר "בכל צרתם לו צר" ולמדו מכאן חז"ל כשישראל בצער ובגלות, השכינה עמהם בצער ובגלות.

אלא, שרצון השם שיהיו כל איש ואישה דבוקים בו, ויודעים שהוא המחיה והמפרנס, השומר והעוזר, מושיע ומגן בכל רגע ורגע ובוודאי שלכתחילה חפץ הקב"ה ביותר שהקשר ביננו לביןו יהא בדרך שבח והודיה בכל עת, אולם כאשר האדם שוכח מלהודות להשם על טובותיו ועובר אצלו היום עם כל ניסי השם ללא הרגשת הכרת הטוב, אזי הקב"ה צריך - לטובתו של אותו אדם - ליצור קשר אחר בינו לבין האדם, ולכן מיסרו ומצערו, ואז האדם מתקשר להקב"ה דרך ייסוריו וזוכר הוא את בוראו.

התפילה היא זו שמזכירה לאדם את תלותו בבורא ומעמידתו על האמת היחידה - אין עוד מלבדו - ומצילתו מן השקר של הטבע והמקרה. גם הנשים מחויבות בתפילה וכמה חשוב שכל אישה תיתן דעתה להיות רצינית בתפילה יום יום, לשאת תפילה והודיה מקירות ליבה שיעבור יום זה לשלום ובנחת, שיהא גידול הילדים בנקל, וכן על יתר הצרכים והסידורים הפרטיים לאותו היום. אין ספק שאותו יום תראה אותה אישה סייעתא דשמיא גדולה, איך הקב"ה מלווה אותה בכל צעד ושעל, כי לזה הוא חפץ.

מה בפרשה? קריעת ים סוף, שירת הים, תחילת המסע של בני ישראל במדבר. בגלל "שירת הים" השבת מכונה "שבת שירה" בני ישראל יוצאים ממצרים לכיוון מדבר סיני, פרעה וצבאו רודפים אחריהם ומתקרבים אליהם סמוך לים סוף.

בני ישראל מבוהלים, צועקים למשה שיציל אותם, השם עונה לעם דרך משה תשובה חד משמעית, "מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו". תתחילו להתקדם, כן אל הלא נודע - אבל תמשיכו, העיקר לא לעצור. תתחילו אני אמשיך.

כך היא הנהגת הבורא בעולם מאז ומתמיד. נחשון בן עמינדב קופץ למים ראשון, ממשיך ומתקדם, בוטח בהשם שמהו מצדו וודאי יקרה. ואז כשמיגיעים "מים עד נפש" אומר הקב"ה למשה רבנו להרים את ידו עם המטה והים נבקע, בני ישראל עוברים כשכל שבט נמצא בשביל משלו, וביניהם מים קפואים עומדים שקופים כך שאפשר גם לראות אחד את השני, כך בני ישראל עוברים בהצלחה בריאים ושלמים.

כשצבא מצרים נכנס אל הים, המים חוזרים למקומם והמצרים טובעים ומתים (כל אחד קיבל את מיתתו לפי התנהגותו כלפי ישראל בשעבוד). לאחר הנס הגדול, שרים משה והעם שיר תהילה והודיה להשם, המפרט את הישועה שעשה השם, את כוחו, ואת המורא שנפל על העמים מסביב, גם הנשים שרות בהנהגת מרים הנביאה.

כשנגמר האוכל שהביאו עמם בני ישראל ממצרים הם מתלוננים למשה, ואז מוריד השם מזון שנקרא מן. בהמשך הם נוסעים לרפידיים ומשה מכה בסלע ומן הסלע יוצאים מים לשתיה.

בסיום הפרשה: עמלק פותח במלחמה עם בני ישראל. יהושע בן נון באמצעי מלחמה גשמיים, ומשה בדרך רוחנית - שניהם מובילים את בני ישראל לניצחון על עמלק.

"והנה מצרים נוסע אחריהם... ויאמר השם אל משה מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו" (ד,10). מוצאים אנו במערכת המופלאה של ניסי מצרים שחלוקה היא לשניים, מתחילתה רצף של ניסים: עשר מכות, וציאת מצרים ברכוש גדול - "וינצלו את מצרים", ולאחריה שוב רצף של ניסים: קריעת ים סוף, מתן תורה, הליכה במדבר ארבעים שנה בניסי באר, מן, וענני כבוד.

אולם, באמצע, בין לבין, היה קרע קשה -

אשת חיל – סיפורים מוסר ודעת תורה לחיזוק באמונה ויראת שמים

אולי השתיקה הביאה את הישועה, ואולי משהו אחר?

זכינו לכמה ילדים בריאים, ובילד אחד חכם וחמוד הסובל מבעיה רפואית של אי ספיקת כליות. כליותיו אמנם עובדות, אך הן פועלות ברמה של עשרים אחוז בלבד. כדי להתמודד עם הבעיה, הוא מטופל בתרופות וזקוק לטיפולים שונים.

אחת מתופעות הלוואי של מחלה זו היא חוסר תיאבון חמור והקאות. כשהילד הגיע לגיל שנה, הוא הפסיק לגמרי לאכול דרך הפה. רק מים הוא הסכים לשתות. בליט ברירה התקינו לו פג – האכלה ישירה לתוך הקיבה, אך יחד עם זאת הוא המשיך לסבול מהקאות. אם קרה שהוא התגרה מדבר מאכל וטעם משהו, אחרי זמן קצר הוא היה מקיא כמויות גדולות, של כל מה שנכנס לגופו בשעות האחרונות.

ביום חמישי כ"א באדר ב' תשפ"ב, שהתה עמו אשתי בבית החולים, משום דלקת ריאות שעבר. הוא היה אמור להשתחרר באותו יום, אבל השחרור התעכב מפני שחיכו לתוצאות חוזרות של בדיקות הדם. אשתי יצאה לטייל אתו, והגיעה למבנה של מכון הלב, שם חיכו עשרות אנשים לתורם. היא טיילה עם הילד, ולפתע הוא התחיל להקיא.

היא הכירה את התופעה ולא התרגשה. כאשר ההקאה מתרחשת, אין מה לעשות.

צריך לחכות שהכול יצא, ואז להחליף לו בגדים. הילד הקיא והקיא, ואשתי פשוט חיכתה לשלב הבא. אמנם המראה אינו סימפטי בכלל, אבל זאת היא השגרה שאנחנו מכירים.

בין הממתנים היתה אישה, שלא יכלה לשאת את המראה הזה. היא לא הבינה שלפניה ילד חולה, שהקאה אצלו היא תופעה קבועה. היא ראתה ילד מקיא, שכואב לו ומלוכלך לו, ולידו עומדת האישה שמכונה אמא שלו, ואינה עושה דבר.

"איך את מתנהגת? היא קראה לעבר אשתי, איזו אמא מזניחה שאת! נותנת לילד שלך להקיא בלי לטפל בו! ראייתם מה זה? היא צעקה עוד פעם ועוד פעם, לעיני עשרות בני אדם שגדשו את האזור. אשתי לא ידעה היכן לשים את פניה. היא הרגישה שדמה נשפך כמים, וכמו הארה משמים הביזיקה בה. עכשיו זה זמן גדול! תבקשי!"

מה תבקש? היא בעצמה לא ידעה מה לבקש מבורא כל עולמים, ורק אמרה מלב נשבר ונכדה, מעומק העלבון והצער: "ריבונו של עולם, תשלח לנו ישועות גדולות! ישועות גדולות!" זה מה שהיא ביקשה: "ישועות גדולות!"

ביום ראשון הבא, הילד מבקש אוכל. הוא מקבל. הוא בולע. עוברות שעה ושעתיים, והוא לא מקיא. בהמשך היום הוא טועם עוד משהו, והוא לא מקיא.

הילד התחיל לאכול דרך הפה! אנחנו עומדים ומשתאים ומודים לה, ולא יודעים איך 'לאכול' את זה. הילד שלנו, שהרגיל אותנו ללכת אחריו ולנגב ולהחליף לו בגדים, ושוב ושוב להתמודד עם הריח ועם הלכלוך, הפסיק עם כל ה'הצגה' הזאת.

אין הקאות! אמנם הוא עדיין צריך ישועה גדולה, עדיין מחכים שיאכל יותר עד שיאכל לגמרי כאחד האדם, ואנחנו מקווים שבזכות החיזוק שיקבלו קוראי העלון, תהיה לו רפואה שלמה, אבל התפנית הגדולה לטובה אירעה אז, ביום ראשון כ"ד באדר ב'.

האם היתה זו דווקא התפילה שבאותם רגעים, שבקעה רגיעה? ואולי היתה זו התפילה מיום הפורים, שהיה רק כמה ימים לפני כן? כדי להאיר לנו כי אכן התפילה שבאותם רגעים התקבלה, אכן זכינו להארה נפלאה נוספת:

ב"ד בכסלו זכינו לחבוק תינוק, בן בריא ושלם. הברית היתה בכ"א בכסלו תשפ"ג, **תשעה חודשים מיום ליום**, מאז אותה שוועה אמיתית מעמקי התהום, מיום כ"א באדר ב' תשפ"ב.

אכן, זכינו לראות ישועות גדולות!

(גליון השנחה פרטית, דרשו)

שולחן השבת נועד בעיקר בשביל הילדים!

הרבנית סרנא תיארה תמיד כי כילדה צעירה, זכתה **שרבי אלחנן וסרמן זצ"ל** ה"ד יתארח אצלם כמה פעמים בסעודות שבת, בזמנים בהם הגיע לגרמינה לגייס כספים עבור ישיבתו בברנוביץ'.

היא הרגישה אווירה מרוממת ואפופת קדושה בצילו של רבי אלחנן. היא זכרה את ההערצה הגדולה שהעריצוהו בני הבית, איך עקבו בערנות אחר מעשיו והליכותיו, ובעיקר את האושר הרב והזכות העצומה שחשו לשמש אדם גדול וקדוש כמותו.

נקודה חשובה נחרטה בזכרונה מאותן סעודות השבת במחיצתו של רבי אלחנן; על פי רוב כשהיה מתארח אצלם, היו מצטרפים לסעודה תלמידים רבים שגרו בקרבת מקום, ובקשו לנצל את הזדמנות הפז לשהות במחיצתו ולשוחח עמו בדברי תורה.

אך תמיד כשהתחילו לשוחח עמו, היה רבי אלחנן מפסיק את השיחה ואומר למסובים: **"קודם כל נשוחח כעת עם הילדים, נשמע מה יש בפייהם לומר, אחר כך נשוחח בינינו..."**, בהטעימו: **"שולחן השבת נועד במיוחד עבור הילדים!"**

אז היו קולחים מפיו זכרונות נפלאים, אמרות שפר ופנינים שערבו לאוזני המבוגרים והצעירים כאחד. בהם גם עובדות והנהגות נפלאות מרבו ה'חפץ חיים', בנוסח שתאם לרמתם של הילדים.

בהזדמנות מסוימת הוסיפה על כך אחותה, הרבנית רישל קוטלר ע"ה, אשת חבר להגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל, ראש ישיבת לייקווד, כי כאשר ביקש אביה רבי אריה מלכיאל מרבי אלחנן לשבת בראש השולחן, כראוי לכבוד תורתו, התנגד בכל תוקף ואמר: **"שבת זהו זמן שאבא אמור לשבת בראש השולחן עם ילדיו, לא אקח מכם זאת בשום אופן!"**

אותו רבי אלחנן, ראש הישיבה הגדול שהעמיד תלמידים לאלפים, מגדולי תלמידיו של ה'חפץ חיים', שגדולי התורה היטו אוזנם כאפרכסת לשמוע כל ביטוי והגה היוצא מפי קדשו, השכיל בחכמה ובתבונה מיוחדת לרדת לרמת הילדים הצעירים ולהבין לליבם, וניצל היטב את ההזדמנות של השבת, עת השראת השכינה היתרה הקיימת בבריאה, כדי להחדיר ערכים חשובים בילדים!

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא' בא, דרשו)

מה עושים יהודים שלא יודעים לקרוא בבית המדרש, יום יום?

סיפר הגאון **רבי משולם הלוי סולובייצ'יק** זצ"ל, ראש אחת מישיבות בריסק בירושלים:

בא וראה מעלתם של היהודים בדור הקודם, שכל עיקר עסקם ומרצם לא היה אלא בענייני העולם הבא. ואף בעלי בתים העמלים על פרנסתם, היו באים אחר עבודתם לבית הכנסת לחטוף מעט קדושה, כדי שיהיה להם במה לקדם את המלך לעולם הבא, ולא יתביישו.

זכורני שבבריסק היו נוהגות 'חבורות' בכל בית מדרש, מהם עוסקים בש"ס, מהם במשנה, ומהם באמירת תהילים. איש איש לפי השגתו. **זכורה לי במיוחד קבוצה אחת שהתלקטו בה יהודים פשוטים מאוד – בעלי עגלה, שואבי מים וכדומה – לקרוא לא ידעו, אולם גם הם בסוף יום העבודה הרגישו חסרון, שדחף אותם להיכנס לבית המדרש. אולם מאחר שלא ידעו קרוא וכתוב, היו מספרים זה לזה סיפורי צדיקים, ומדברים בענייני עולם הבא.**

בהיותי ילד קטן כבן שש או שבע, הייתי נוהג להתיישב לצידם בשעה שהיו מתכנסים, ולהקשיב לדיבוריהם. באותם רגעים ניתן היה להרגיש בחוש, עד כמה העולם הזה איננו אלא פרודור לטרקלין.

ואף האמהות היו מחדירות קדושה בילדיהן הפעוטות. זכורני מימי ילדותי בבריסק ניגון מיוחד באידיש, שאותו היו נוהגות האימהות לשיר באזני ילדיהן הקטנים לפני השינה. היה זה ניגון שנטפו ממנו אהבת תורה, ושאפת חיי העולם הבא.

(קטעים מתוך הספר 'אחרון לוד דעה', דרשו)